

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

YVES BOT

föredraget den 24 juni 2010¹

1. Den rättsliga ramen för förevarande mål är direktiv 98/71/EG², i vilken principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och enligt lag om upphovsrätt fastställs i artikel 17. I denna bestämmelse föreskrivs således att ett mönster omfattas av upphovsrätt från den dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt.

2. En tvist avseende reproduktion av den berömda Arco-lampan, som är resultatet av bröderna Castiglioni's fantasi, har uppkommit mellan bolaget Flos SpA (nedan kallat Flos), som har gjort gällande att det är innehavare av alla rättigheter till lampan, och bolaget Semeraro Casa e Famiglia SpA (nedan kallat Semeraro).

3. Enligt den nationella lagstiftning som var i kraft vid den relevanta tidpunkten hade det rättsliga skyddet för lampmodellen Arco upphört och Semeraro kunde följaktligen tillverka, importera från Kina och saluföra

Fluida-lampan, som är en efterbildning av Arco-modellens formgivning.

4. Flos har gjort gällande att Arco-modellen omfattas av upphovsrätt, till följd av ikraftträdandet av direktiv 98/71 och införlivandet av nämnda direktiv med italiensk rätt. Flos har följaktligen klandrat Semeraro för tillverkningen och saluföringen av Fluida-lampan och yrkat att den italienska domstolen ska förbjuda saluföring av lampan.

5. Den aktuella frågan i förevarande mål är i första hand huruvida ett mönster för vilket det rättsliga skyddet upphört innan direktiv 98/71 trädde i kraft omfattas av upphovsrätt.

6. Om den första frågan besvaras jakande vill den hänskjutande domstolen i andra hand få klarhet i huruvida den omständigheten att tredje man rättsenligt har tillverkat och salufört en vara som är en efterbildning av

¹ — Originalspråk: franska.

² — Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, s. 28).

formerna av en modell för vilken det rättsliga skyddet upphört påverkar upphovsrätten för denna modell och om det i förekommande fall är möjligt att fastställa en övergångsperiod under vilken detta skydd är uteslutet.

I — Tillämpliga bestämmelser

A — Unionsrätten

1. Direktiv 93/98/EEG

7. I mitt förslag till avgörande föreslår jag att domstolen ska slå fast att artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken mönster för vilka det rättsliga skyddet har upphört innan de nationella bestämmelser genom vilka ovannämnda direktiv införlivas trädde i kraft inte omfattas av upphovsrätt.

9. Rådets direktiv 93/98/EEG av den 29 oktober 1993 om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter³ trädde i kraft den 1 juli 1995.⁴

10. I detta direktiv föreskrivs upphovsrättsligt skydd för ett litterärt eller konstnärligt verk som ska löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död.⁵

8. Jag kommer därefter att ange varför jag anser att artikel 17 i direktiv 98/71 inte utgör hinder mot att inrätta en rimlig övergångsperiod under vilken de som lagligen kunnat tillverka och saluföra en vara som är en efterbildning av formerna av en modell för vilken det rättsliga skyddet upphört innan de nationella bestämmelser genom vilka nämnda direktiv införlivas trädde i kraft kan fortsätta att saluföra varan.

11. I artikel 10.2 i direktiv 93/98 föreskrivs att "[d]e skyddstider som fastställs i detta direktiv skall tillämpas på alla verk och prestationer som skyddas i minst en medlemsstat på den dag [då detta trädde i kraft], i enlighet

3 — EGT L 290, s. 9; svensk specialutgåva, område 13, volym 25, s. 75.

4 — Se artikel 13.1 i direktiv 93/98.

5 — Se artikel 1.1 i ovannämnda direktiv.

med de nationella bestämmelserna om upphovsrätt eller närstående rättigheter eller som uppfyller kriterierna för skydd enligt direktiv 92/100/EEG⁶”.

12. I artikel 10.3 i direktiv 93/98 anges att direktivet inte ska påverka sådana utnyttjanden som skett innan det träder i kraft. Medlemsstaterna ska anta de nödvändiga bestämmelserna för att särskilt skydda rättigheter som förvärvats av tredje man.

15. I artikel 17 i nämnda direktiv föreskrivs att ”[e]tt mönster som är skyddat genom att det enligt detta direktiv är registrerat som mönsterrätt i eller för en medlemsstat ... också [skall] ge rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt från den dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt. Det tillkommer varje enskild medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd skall ges, samt även vilken originalitetsnivå som skall krävas”.

16. Enligt artikel 19 i direktiv 98/71 skulle medlemsstaterna efterkomma detta direktiv senast den 28 oktober 2001.

2. Direktiv 98/71

13. Målet med direktiv 98/71 är att tillnärma nationell lagstiftning om mönsterskydd.

14. I ovannämnda direktiv fastställs framför allt principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och enligt lag om upphovsrätt.

B — Nationell rätt

17. Innan direktiv 98/71 införlivades med italiensk rätt föreskrevs i artikel 2.4 första stycket i lag nr 633 av den 22 april 1941⁷ om skydd för upphovsrätt och andra närstående rättigheter att detta skydd gällde för ”alster av skulptur, måleri, formgivning, gravyr och annan bildkonst, inklusive scenografi, och industriell tillämpning av sådana alster, förutsatt att deras konstnärliga värde kan särskiljas

6 — Rådets direktiv 92/100/EEG av den 19 november 1992 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och vissa upphovsrätterns närstående rättigheter inom det immaterialrättsliga området (EGT L 346, s. 61).

7 — GURI nr 166 av den 16 juli 1941, nedan kallad lag nr 633/41.

från den industriella karaktären hos den vara de är förbundna med”.

stycket i lag nr 633/41 inte gälla avseende dem som före den dagen ägnade sig åt tillverkning, tillhandahållande eller saluföring av varor baserade på formgivning för vilken det rättsliga skyddet hade upphört.

18. Efter det att ovan nämnda direktiv införlivats med italiensk rätt ändrades denna bestämmelse genom lagstiftningsdekret nr 95 av den 2 februari 2001 om införlivande av direktiv 98/71⁸ och kravet på åtskiljbarhet avskaffades. Genom denna ändring avskaffades punkt 4 i artikel 2 första stycket i lag nr 633/41 och punkt 10 lades till. Enligt punkt 10 är verk inom industriell formgivning som har kreativ karaktär och konstnärligt värde upphovsrättsligt skyddade. Lagdekret nr 95/2001 trädde i kraft den 19 april 2001.

19. Genom lagdekret nr 164 av den 12 april 2001 om tillämpning av direktiv 98/71⁹ lades artikel 25 bis till i lagdekret nr 95/2001. Där föreskrivs att under en tioårsperiod med början den dag då sistnämnda lagdekret trädde i kraft ska formskydd enligt artikel 2.10 första

20. Alla dessa bestämmelser infördes i den italienska immaterialrättslagen (Codice delle Proprietà Industriale). I artikel 239 i ovan nämnda lag återgavs den tioårsgräns som fastställdes genom att artikel 25 bis fördes in i lagdekret nr 95/2001. I artikel 44 i ovan nämnda lag begränsades dessutom upphovsrättsskyddet till 25 år efter upphovsmannens död, i stället för 70 år efter upphovsmannens död såsom föreskrivet.

21. Europeiska gemenskapernas kommission inledde emellertid ett fördragsbrottsförfarande mot Republiken Italien på grund av åsidosättande av artiklarna 17 och 18 i direktiv 98/71, eftersom tioårsperioden och begränsningen av skyddet till 25 år efter upphovsmannens död enligt kommissionen stod i strid med dessa artiklar.

22. För att anpassa sin lagstiftning till unionsrätten antog Republiken Italien artikel 4.4 i lagdekret nr 10 av den 15 februari 2007 om tillämpningen av gemenskapsrättsliga och internationella skyldigheter.¹⁰ Genom denna bestämmelse förlängdes den upphovsrättsliga

8 — GURI nr 79, av den 4 april 2001, nedan kallat lagdekret nr 95/2001.

9 — GURI nr 125 av den 31 maj 2001.

10 — GURI nr 38 av den 15 februari 2007.

skyddstiden för formgivning till 70 år och artikel 239 i den italienska immaterialrättslagen ändrades. Enligt denna artikel ska skydd för formgivning enligt artikel 2.1.10 i lag nr 633/41, i dess ändrade lydelse, inte tillämpas på varor baserade på formgivning för vilken det rättsliga skyddet hade upphört innan lagdekret nr 95 av den 2 februari 2001 trädde i kraft.

dess rätt till den industriella formgivningen av Arco-lampan och således har åsidosatt konkurrensrätten.

25. Semeraro har bestritt att formgivningen av lampmodellen Arco som sådan har konstnärligt värde, vilket är ett villkor för upphovsrättsligt skydd enligt artikel 2.1.10 första stycket i lag nr 633/41. Enligt Semeraro är formen av de två lampmodellerna inte heller identisk.

II — Bakgrund och målet vid den nationella domstolen

23. Flos är ett italienskt bolag som sysslat med kvalitetsutrustning för belysning sedan början av 1960-talet. Det har gjort gällande att det är innehavare av alla rättigheter till den berömda lampmodellen Arco som skapades av de italienska formgivarna Achille och Pier Giacomo Castiglioni.

26. Det bör påpekas att Semeraro lagligen kunnat kopiera denna modell, eftersom det rättsliga skyddet för lampmodellen Arco hade upphört att gälla enligt den nationella lagstiftning som var tillämplig vid den relevanta tidpunkten.

27. Assoluce (Associazione Nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione, den nationella sammanslutningen för belysningsutrustningsföretag) intervenerade till stöd för Flos.

24. Flos har anfört att Semeraro importerade en lampmodell kallad Fluida från Kina och sålde i Italien. Fluida-modellen är en efterbildning av Arco-lampans alla stilmässiga och estetiska drag, i strid med den upphovsrätt som Flos har till denna lampa. Bolaget har hävdat att Semeraro har gjort intrång i

28. Innan målet prövades i sak yrkade Flos interimistiskt att Fluida-lampan skulle tas i beslag och att Semeraro skulle förbjudas att importera och saluföra den.

29. Den italienska domstolen fann den 29 december 2006 att Arco-lampan omfattades av upphovsrätt för industriell formgivning och

att Fluida-lampan var en slavisk efterbildning av denna lampmodell. Rätten beslutade därför att Fluida-lampan skulle tas i beslag och förbjöd Semeraro att saluföra den. Beslutet bekräftades i andra instans.

30. Tribunale di Milano (Italien) är osäker på huruvida sådana successiva lagändringar som skedde under förfarandet är förenliga med unionsrätten.

direktiv, att avgöra i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges även ger utrymme att inte bevilja sådant skydd för formgivning som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten men för vilken skyddstiden hade löpt ut innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för formgivning i nationell rätt trädde i kraft, i den mån formgivningen i fråga aldrig hade varit registrerad som skyddat mönster eller registreringen då redan hade löpt ut?

III — Tolkningsfrågorna

31. Tribunale di Milano har beslutat att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv 98/71/EG tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en nationell lag genom vilken upphovsrättsligt skydd för formgivning har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda
- 2) Om fråga 1 besvaras nekande: Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv 98/71/EG tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en nationell lag genom vilken upphovsrättsligt skydd för formgivning har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda direktiv, att avgöra i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges även ger utrymme att inte bevilja sådant skydd för formgivning som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten men för vilken skyddstiden hade löpt ut

innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för formgivning i nationell rätt trädde i kraft och tredje man redan hade tillverkat och salufört varor baserade på den formgivningen i medlemsstaten i fråga utan tillåtelse från upphovsrättsinnehavaren?

och salufört varor baserade på den formgivningen i medlemsstaten i fråga utan tillåtelse från upphovsrättsinnehavaren och undantaget från skyddet avser en betydande tidsperiod (tio år)?”

IV — Bedömning

- 3) Om frågorna 1 och 2 besvaras nekande: Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv 98/71/EG tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en nationell lag genom vilken upphovsrättsligt skydd för formgivning har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda direktiv, att avgöra i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges även ger utrymme att inte bevilja sådant skydd för formgivning som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten men för vilken skyddstiden hade löpt ut innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för formgivning i nationell rätt trädde i kraft, tredje man redan hade tillverkat

32. Jag anser i likhet med kommissionen att artikel 19 i direktiv 98/71 är irrelevant i förevarande mål. I denna artikel fastställs enbart den tidpunkt vid vilken medlemsstaterna ska efterkomma bestämmelserna i nämnda direktiv, nämligen den 28 oktober 2001. Det är i förevarande fall emellertid inte fråga om att uttala sig om huruvida Republiken Italien har införlivat ovannämnda direktiv inom den angivna fristen.

33. Tvisten i målet vid den nationella domstolen rör frågan huruvida Semeraro, som vid dåvarande tidpunkt lagligen hade förvärvat rätten att tillverka och saluföra lampmodellen Fluida, nu är tvungen att upphöra med denna tillverkning och saluföring, eftersom den nationella lagstiftningen om införlivande av direktiv 98/71 har återupplivat upphovsrätten för Arco-modellen, vars form Fluida-modellen kopierar.

34. Den hänskjutande domstolen vill framför allt få klarhet i huruvida artikel 17 i ovannämnda direktiv ska tolkas så att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken mönster, för vilka det rättsliga skyddet upphört innan de nationella bestämmelser genom vilka ovannämnda direktiv införlivas trädde i kraft, inte omfattas av upphovsrätt.

*dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt.*¹¹

37. I ovannämnda direktiv anges inte om ett mönster för vilket det rättsliga skyddet upphört innan direktivet trädde i kraft kan omfattas av upphovsrätt.

35. Om denna fråga besvaras jakande vill den hänskjutande domstolen huvudsakligen få klarhet i huruvida den omständigheten att tredje man lagligen förvärvat rätt att tillverka och saluföra en produkt som är en efterbildning av formen av en modell för vilken det rättsliga skyddet upphört påverkar upphovsrätten till denna modell och om det i förekommande fall är möjligt att fastställa en övergångsperiod under vilken detta skydd är uteslutet.

38. Eftersom det i artikel 17 andra meningen i ovannämnda direktiv föreskrivs att "[d]et tillkommer varje enskild medlemsstat att av göra i vilken utsträckning och på vilka villkor [ovannämnda] skydd skall ges" undrar den hänskjutande domstolen om medlemsstaterna inte har ett visst utrymme för skönsmässig bedömning som möjliggör för dem att utesluta upphovsrättsligt skydd för mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört innan den nationella lagstiftning genom vilken direktiv 98/71 införlivas trädde i kraft.

A — Tillämpningen av upphovsrätt på mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört innan direktiv 98/71 trädde i kraft

39. Jag anser inte det. Nedan följer skälen för min uppfattning.

36. I artikel 17 i direktiv 98/71 föreskrivs att ett mönster som är skyddat genom att det är registrerat som mönsterrätt i eller för en medlemsstat också ska ge rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt *från den*

40. Av förarbetena som ledde fram till utarbetandet av direktiv 98/71 framgår att syftet med nämnda direktiv är att harmonisera den nationella lagstiftningen i fråga om mönster, så att lagstiftningarna överensstämmer

¹¹ — Min kursivering.

med varandra på vissa grundläggande punkter och även med gemenskapens framtida mönsterrätt.¹²

41. Dessutom påpekas att tillnärmningen av ovannämnda lagstiftningar inte måste omfatta samtliga aspekter i den nationella lagstiftningen men att en tillnärmning av de aspekter som är nödvändiga för att ett särskilt nationellt skydd och ett gemenskapsrättsligt mönsterskydd ska kunna samexistera räcker, framför allt de aspekter som avser skyddets omfattning och skyddstiden.¹³

42. I förarbetena anges dessutom att "det inte finns anledning att ingripa på områden såsom befintliga nationella bestämmelser om formella förfaranden och prövning för att fastställa om villkoren för tillerkännande av skydd har uppfyllts".¹⁴ Av det skälet föreskrivs i artikel 17 andra meningen i direktiv 98/71 enligt min mening att det tillkommer varje enskild medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor upphovsrättsligt skydd ska ges, samt även vilken verkshöjd som ska krävas.

43. Skyddstiden för upphovsrätt och tillämpningen av denna i tiden har däremot harmoniserats på unionsnivå genom direktiv 93/98, som var i kraft vid tidpunkten för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen.¹⁵

44. Enligt direktiv 93/98 ska skyddstiden löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död.¹⁶ I artikel 10.2 i nämnda direktiv föreskrivs dessutom att denna skyddstid ska tillämpas på alla verk och prestationer som skyddas i minst en medlemsstat på den dag då nämnda direktiv trädde i kraft.

45. Jag anser följaktligen att artikel 17 i direktiv 98/71 ska läsas tillsammans med bestämmelserna i direktiv 93/98 och framför allt med artikel 10.2 i det sistnämnda direktivet.

46. Denna bestämmelse har redan varit föremål för domstolens tolkning i ett mål avseende återupprättande av upphovsrätt till ett musikaliskt verk.

12 — Se punkt 1.4 i förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd (KOM(93) 344 slutlig).

13 — Se punkt 1.5 i ovannämnda förslag.

14 — Ibidem.

15 — Direktiv 93/98 har kodifierats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/116/EG av den 12 december 2006 om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter (EUT L 372, s. 12).

16 — Se artikel 1.1 i ovannämnda direktiv.

47. I domen i målet *Butterfly Music*¹⁷ av den 29 juni 1999 slog domstolen fast att det tydligt framgår av nämnda artikel att de skyddstider som föreskrivs i direktiv 93/98 kan få till följd att verk eller prestationer som inte längre skyddas av upphovsrätt åter erhåller ett sådant skydd i de medlemsstater där det föreskrevs en kortare skyddstid.¹⁸

48. Domstolen påpekade att gemenskapslagstiftaren valde denna lösning för att så snart som möjligt uppnå målet att harmonisera nationella regler om skyddstiden för upphovsrätt och för att undvika att vissa rättigheter är skyddade i en del medlemsstater men inte i andra.¹⁹

49. Denna rättspraxis kan enligt min mening tillämpas på förevarande fall.

50. Ett av de viktigaste bidragen i direktiv 98/71 är att befästa principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och enligt lag om upphovsrätt för att undanröja de skillnader som fanns mellan de nationella lagstiftningarna på detta område. I

förarbetena påpekade kommissionen att den dubbla tillämpningen av mönsterskydd var nödvändig och att detta innebar att den nationella lagstiftningen måste ändras när det föreskrevs att upphovsrätt inte eller enbart på vissa villkor kunde kumuleras med skydd enligt särskild lag om mönsterskydd.²⁰

51. Tillerkännande av dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och enligt lag om upphovsrätt är således inte ett alternativ som erbjuds medlemsstaterna, utan ett mål som ska uppnås för att undanröja skillnaderna mellan olika lagstiftningar.

52. Enligt min mening skulle detta mål inte uppnås om det tillkom medlemsstaterna att avgöra huruvida upphovsrätt ska tillämpas på mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört. Detta skulle nämligen innebära att ett mönster som skapats innan direktiv 98/71 trädde i kraft skulle omfattas av skydd i vissa medlemsstater men inte i andra. De skillnader som direktivet avser att undanröja skulle emellertid fortfarande föreligga och handeln mellan medlemsstaterna skulle påverkas häv. Detta skulle dessutom strida mot det

17 — C-60/98 (REG 1999, s. I-3939).

18 — Ibidem, punkt 18.

19 — Ibidem, punkt 20.

20 — Se artikel 18 i förslaget till det ovan i fotnot 12 nämnda direktivet.

främsta syftet med direktiv 93/98, nämligen att harmonisera skyddstiden för och tillämpningen i tiden av upphovsrätten.²¹

B — Påverkan av rättigheter som tredje man lagligen erhållit på upphovsrätten till mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört innan direktiv 98/71 trädde i kraft

53. Den lösning som presenterades i domen i det ovannämnda målet Butterfly Music är enligt min mening det enda sättet att säkerställa en enhetlig tillämpning av direktiv 98/71 inom hela unionen.

54. Mot bakgrund av det ovan anförda anser jag att artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken mönster inte omfattas av upphovsrätt när rättsskyddet för mönstret upphört före ikraftträdandet av de nationella bestämmelserna om införlivande av ovannämnda direktiv.

55. Vad frågan nu gäller är att utröna huruvida den omständigheten att tredje man lagligen har tillverkat och salufört en vara som är en efterbildning av formerna av ett mönster för vilket det rättsliga skyddet upphört påverkar upphovsrätten till detta mönster.

56. Såsom anförts ovan anser jag att det upphovsrättsliga skyddet för mönster gäller från och med den tidpunkt då de skapats. Detta gäller även om det upphovsrättsliga skyddet upphört vid den tidpunkt då direktiv 98/71 trädde i kraft.

57. Genom den andra och den tredje frågan vill den hänskjutande domstolen få klarlagt om det inte borde vara på annat sätt eller i varje fall om inte en övergångsperiod borde fastställas under vilken detta skydd är uteslutet när tredje man, såsom Semeraro, lagligen har tillverkat och salufört en modell som är en efterbildning av formerna av en annan modell för vilken det rättsliga skyddet har upphört.

58. I direktiv 98/71 anges inte hur tillämpningen av upphovsrätten kan påverka rättigheter som förvärvats av tredje man före ikraftträdandet av de nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivas.

59. För att kunna ge den nationella domstolen ett användbart svar ska det enligt min mening återigen hänvisas till de bestämmelser i direktiv 93/98 i vilka tillämpningen i tiden

21 — Se skäl 2 i nämnda direktiv.

av upphovsrätten regleras, framför allt artikel 10.3 i nämnda direktiv.

skyddade av upphovsrätt skall behöva betala för detta”.²²

60. I denna bestämmelse föreskrivs att direktiv 93/98 inte ska påverka sådana utnyttjanden som skett före ikraftträdandet av nämnda direktiv och att medlemsstaterna ska anta de nödvändiga bestämmelserna för att särskilt skydda rättigheter som förvärvats av tredje man.

62. Domstolen angav vidare att det i direktivet föreskrivs en möjlighet att återupprätta de upphovsrätter och närstående rättigheter som löpt ut. Direktivet ska dock inte påverka de utnyttjanden som skett innan direktivet trädde i kraft och medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att skydda rättigheter som förvärvats av tredje man.²³

61. I domen i det ovannämnda målet *Butterfly Music* erinrade domstolen, efter att ha slagit fast att de skyddstider som föreskrivs i nämnda direktiv kunde få till följd att verk eller prestationer som inte längre skyddas av upphovsrätt åter erhåller ett sådant skydd, om att det i skäl 27 i direktiv 93/98 föreskrivs att "[h]änsyn till förvärvade rättigheter och berättigade förväntningar är en del av gemenskapens rättsordning [och att m]edlemsstaterna ... därför särskilt [får] föreskriva att upphovsrätt och närstående rättigheter som under vissa omständigheter återupplivas genom detta direktiv, inte får leda till att personer som i god tro inlett utnyttjandet av verken vid en tidpunkt då dessa verk inte var

63. Domstolen erinrade om att författningar som innebär att andra författningsbestämmelser ändras ska tillämpas, om inte annat föreskrivits, på framtida verkningar av situationer som uppkommit då den föregående författningen var i kraft. Under förutsättning att återupprättandet av upphovsrätter och närstående rättigheter inte inverkar på de utnyttjanden som fullbordats av tredje man före tidpunkten för återupprättandet, kan rättigheterna inte anses ha återupprättats med retroaktiv verkan. Om återupprättandet berör framtida verkningar av ännu inte fastställda situationer, inverkar återupprättandet däremot på tredje mans rätt att fortsätta utnyttja en ljudupptagning i de fall då redan tillverkade exemplar av denna ljudupptagning ännu inte har saluförts och avsatts på marknaden vid nämnda tidpunkt.²⁴

22 — Domen i det ovannämnda målet *Butterfly Music*, punkt 22.

23 — *Ibidem*, punkt 23.

24 — *Ibidem*, punkt 24.

64. Domstolen erinrar vidare om att principen om skydd för berättigade förväntningar inte får utsträckas så långt att den allmänt hindrar att en ny reglering tillämpas på de framtida verkningarna av situationer som har uppkommit när den tidigare regleringen gällde.²⁵

65. Domstolen slog således fast att fastställandet av en begränsad period under vilken tredje man som lagligen mångfaldigat och salufört ljudupptagningar för vilka nyttjanderätten hade löpt ut enligt tidigare lagstiftning kunde sprida dessa upptagningar uppfyller de krav som uppställs i direktiv 93/98.²⁶ En sådan period uppfyller inledningsvis medlemsstaternas skyldighet att skydda rättigheter som har förvärvats av tredje man och vidare behovet av tillämpningen av de nya skyddstiderna för upphovsrätter och närstående rättigheter vid den tidpunkt som föreskrivs i direktivet, vilket är den huvudsakliga målsättningen med detta.²⁷

66. Samma resonemang bör enligt min mening gälla i förevarande mål.

67. Iakttagandet av en av de huvudsakliga målsättningarna med direktiv 98/71, nämligen tillämpningen av upphovsrätt på mönster,

måste vägas mot behovet av att säkerställa de rättigheter som förvärvats av tredje man i god tro innan de nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivas trädde i kraft. Immaterialrätten är nämligen ett område inom vilket intressen som ibland kan förefalla motstridiga ska samexistera. Det är viktigt att främja skapande genom att säkerställa att verk och mönster skyddas mot all form av efterbildning. Det är också viktigt att möjliggöra en lämplig konkurrens på denna marknad så att unionsmedborgarna kan få tillgång till resultatet av skapandet oberoende av om det rör sig om teknologi, information eller till och med formgivning.

68. Enligt den rättspraxis som det hänvisas till ovan i punkt 63 kan tillämpningen av upphovsrätten på mönster som inte längre är skyddade av upphovsrätt före ikraftträdandet av de nationella bestämmelser genom vilka direktiv 98/71 införlivas inte påverka sådana situationer som slutgiltigt fastställts före denna tidpunkt. Detta innebär enligt min mening att det upphovsrättsliga skydd som omfattar Arco-modellen inte kan tillämpas på Fluida-lampor som har tillverkats och saluförts på marknaden före denna tidpunkt.

69. Eftersom medlemsstaterna har ett visst utrymme för skönsmässig bedömning vad

25 — Ibidem, punkt 25 och där angiven rättspraxis.

26 — Ibidem, punkt 26.

27 — Ibidem, punkterna 27 och 28.

gäller skydd för rättigheter som förvärvats av tredje man,²⁸ kan de behöriga nationella myndigheterna däremot fastställa en övergångsperiod som börjar vid tidpunkten för ikraftträdandet av de bestämmelser genom vilka direktiv 98/71 införlivas och under vilken tredje man kan fortsätta att saluföra en vara som denne lagligen förvärvat rätten att saluföra och som är en efterbildning av en modell som före denna tidpunkt upphört att skyddas av upphovsrätt.

70. Flos har i sitt yttrande dessutom påpekat att "det kan vara tillåtet att föreskriva en övergångsbestämmelse genom vilken den abrupta övergången till det upphovsrättsliga skydd som följer av genomförandet av direktiv 98/71 mildras".

71. I domen i det ovannämnda målet Butterfly Music klargjorde domstolen att tidsfristen för övergångsperioden ska vara skälig.²⁹ Härvid ska inte enbart intressen hos tredje man i god tro respekteras utan även upphovsrättsinnehavarens intressen och de mål som eftersträvas med den berörda lagstiftningen.

72. Den hänskjutande domstolen ska enligt min mening ta hänsyn till flera aspekter vid

den konkreta prövningen av omständigheterna i målet för att i förekommande fall kunna bedöma huruvida det är nödvändigt att fastställa en övergångsperiod under vilken Arco-lampan inte omfattas av upphovsrätt.

73. Såsom angetts ovan fastställs inte i direktiv 98/71 huruvida upphovsrättsligt skydd är tillämpligt på mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört före direktivets ikraftträdande.

74. Det ska erinras om att den italienska lagen genom vilken direktiv 98/71 införlivades i ett första skede föreskrev en övergångsperiod på tio år under vilken mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört inte omfattades av upphovsrätt. Efter det fördragsbrottsförfarande som kommissionen inledde ändrade den italienska lagstiftaren i ett andra skede på nytt denna lag i vilken det numera föreskrivs att upphovsrätt inte är tillämplig på mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört före ikraftträdandet av lagdekret nr 95/2001, genom vilket direktiv 98/71 införlivades.

75. Mot bakgrund av vad som anförts ovan och av att direktivet inte ger någon vägledning vad gäller tillämpningen av upphovsrätt

28 — Ibidem, punkt 23.

29 — Ibidem, punkt 27.

på mönster som inte längre är skyddade av upphovsrätt anser jag att införlivandet av ovannämnda direktiv med den nationella lagstiftningen kan ha skapat en berättigad förväntning hos Semeraro att den nationella lagstiftning som var tillämplig vid den tidpunkten skulle fortsätta att gälla, med andra ord att samtliga rättigheter som förvärvats avseende Arco-lampan hade löpt ut och att Semeraro således kunde fortsätta att tillverka och saluföra Fluida-lampan.

att säkerställa ekonomiska intressen hos de företag som i god tro investerat i tillverkningen av mönster som är en efterbildning av de mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört före ikraftträdandet av direktiv 98/71. Det handlar om att skydda dessa företag, vars ekonomiska verksamhet nästan med ens blir illegal på grund av införlivandet av direktivet.

76. Enligt min mening kunde de ekonomiska aktörerna med fog hysa tvivel vad gäller den tolkning av artikel 17 i direktiv 98/71 som jag föreslagit domstolen, nämligen att upphovsrättsskyddet omfattar mönster för vilka det rättsliga skyddet upphört före ikraftträdandet av de nationella bestämmelser genom vilka ovannämnda direktiv införlivades.

79. Det ska emellertid erinras om att denna övergångsperiod inte heller får hindra att en ny reglering tillämpas på de framtida verkningarna av situationer som har uppkommit när den tidigare regleringen gällde.³⁰

77. Vad gäller tidsfristen för övergångsperioden vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det är ändamålsenligt att införa en frist på tio månader såsom den italienska lagstiftaren ursprungligen föreskrivit.

80. I det mål som mynnade ut i den ovannämnda domen Butterfly Music slog domstolen fast att en tidsfrist på tre månader under vilken tredje man som lagligen hade förvärvat rättigheter kunde sprida ljudupptagningar kunde anses vara skälig med hänsyn till det mål som eftersträvas och med hänsyn till de omständigheter under vilka direktiv 93/98 införlivats. Denna tidsfrist kan förefalla mycket kort och strikt, men såsom domstolen påpekade hade tredje man i samband med införlivandet möjlighet att saluföra dessa

78. Enligt min mening ska tidsfristen för övergångsperioden vara tillräckligt lång för

30 — Ibidem, punkterna 25 och 28.

ljudupptagningar nästan ett år efter införlivandet av direktivet.³¹

81. Vad gäller förevarande fall anser jag att en tidsfrist på tio år för en skyddstid på 70 år efter upphovsmannens död är för lång. Kommissionen har dessutom inlett ett fördragsbrottsförfarande mot Republiken Italien framför allt på grund av den övergångsperiod på tio år som föreskrevs i den nationella lagstiftningen.

82. Jag är däremot böjd att anse att den tidsfrist som Semeraro hade mellan den 28 oktober 2001, den tidpunkt vid vilken medlemsstaterna skulle efterkomma direktiv 98/71,³² och den 29 december 2006, den tidpunkt vid vilken den nationella rätten beslutade att Fluida-lampan skulle tas i beslag och förbjöd Semeraro att saluföra den, är skälig.

83. Under denna period, som varade något längre än fem år, har Semeraro kunnat tillverka och saluföra lamporna på marknaden.

84. Med denna frist har man enligt min mening åstadkommit en välbalanserad avvägning mellan iakttagandet av de rättigheter som lagligen förvärvats av tredje man och behovet att säkerställa en av målsättningarna med direktiv 98/71, nämligen tillämpningen av upphovsrätt på mönster.

85. Det ankommer således på den hänskjutande domstolen att mot bakgrund av omständigheterna i förevarande mål och med beaktande av de mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen att bedöma huruvida det är nödvändigt att fastställa en skälig övergångsperiod för att säkerställa skyddet för de rättigheter som förvärvats av tredje man.

86. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser jag att artikel 17 i direktiv 98/71 inte utgör hinder mot att fastställa en skälig övergångsperiod under vilken en vara kan fortsätta att saluföras av dem som lagligen kunnat tillverka och saluföra varan, när denna vara är en efterbildning av formerna av en modell vars rättsskydd upphört före ikraftträdandet av de nationella bestämmelserna om införlivande av direktivet.

31 — Ibidem, punkterna 27 och 28.

32 — Se artikel 19.1 i nämnda direktiv.

V — Förslag till avgörande

87. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen besvarar de tolkningsfrågor som ställts av Tribunale di Milano på följande sätt:

- 1) Artikel 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken mönster inte omfattas av upphovsrätt när rättsskyddet för mönstret upphört före ikraftträdandet av de nationella bestämmelserna om införlivande av ovannämnda direktiv.
- 2) Artikel 17 i direktiv 98/71 utgör inte hinder mot att inrätta en rimlig övergångsperiod under vilken en vara kan fortsätta saluföras av dem som lagligen kunnat tillverka och saluföra varan, när denna vara är en efterbildning av formerna av en modell vars rättsskydd upphört före ikraftträdandet av de nationella bestämmelserna om införlivande av nämnda direktiv.